

Datum
3 november 2006

Ons kenmerk

Onderdeel

Inlichtingen

T
F

Uw kenmerk

Blad
1 van 2

Aantal bijlagen
0

Bezoekadres
Schedeldoekshaven 200
2511 EZ Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.minbzk.nl

Aan de gemeente die in bezit zijn van stemmachine
type ES3A1

Onderwerp
Nedap-machine model ES3A1

Geachte mevrouw / meneer,

In vervolg op het telefonisch gesprek dat eerder deze dag heeft plaatsgevonden bericht ik u als volgt.

Zoals u bekend is, is recentelijk discussie ontstaan over de stemmachines die gebruikt worden bij de verkiezingen. Op 12 oktober en op 31 oktober 2006 heeft de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties hierover overleg gevoerd met de Tweede Kamer.

In dit kader zijn alle typen van de Nedap-machines die in Nederland door de gemeenten worden gebruikt onderzocht op het afgeven van straling die afgeluisterd zou kunnen worden. Dit onderzoek is uitgevoerd door de AIVD. Drie typen van de Nedap machines, zijnde ES3B, ESN1 en ESD1 zijn inmiddels getest. De testen hebben uitgewezen dat er met de aanpassing, die inhoudt dat er op de display van de machine de namen van de lijsten en de kandidaten worden getoond zonder diakritische tekens, geen onderscheidend signaal meer is op te vangen.

Er is ook nog een vierde type van de Nedap-machine zijde de ES3A1. Dit is het oudste type. De uitkomst van de testen van dit type is dat het stralingsgedrag hoger ligt dan bij andere types. Dit wordt veroorzaakt doordat in dit type de stralingswerende maatregelen ontbreken die wel zijn aangebracht in de andere typen Nedap stemmachines. Het aanbrengen van deze maatregelen is vóór de komende verkiezing niet meer mogelijk.

Dit betekent dat het type ES3A1 niet bij de komende verkiezing op 22 november 2006 door uw gemeente gebruikt kan worden. Daarom zal Nedap de machines in uw gemeente van het type ES3A1 vervangen door een exemplaar van de andere types, zijnde ES3B, ESN1 en ESD1.

De fabrikant van de machines, Nedap, neemt contact met u op om afspraken met u te maken over de vervanging van de stemmachines van het type ES3A1. U kunt alle vragen hieromtrent aan Nedap stellen.

Datum
3 november 2006

Ons kenmerk

Onderdeel

Blad
2 van 2

Mocht u na het contact met Nedap nog vragen hebben dan kunt u natuurlijk ook contact opnemen met het ministerie. U kunt mailen naar stemmachines@minbzk.nl dan wel bellen naar het telefoonnummer 070-4268489.

De directeur-generaal,

mr. A.R.A. van den Ham

